

Kozár, Aleš

Chvála maličkostem

Porta Balkanica. 2012, vol. 4, iss. 1-2, pp. 116-118

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135350>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

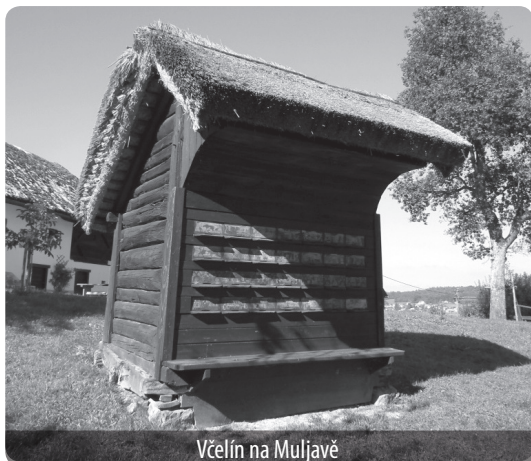
Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

CHVÁLA MALIČKOSTEM

Aleš Kozár

Turističtí průvodci a cestovní kanceláře se při svém honu na klienty snaží vždy soustředit na propagaci maximálně největších, neultimátnějších, neabsolutnějších pamětihodností, které dotyčná destinace nabízí, a snaží se přesvědčit zájemce o tom, že právě jejich výběr žebříčku místních ultrasuperlativů je ten jediný smysluplný. To platí samozřejmě i o Slovinsku. I přes malou rozlohu země tu lze těch „velkých“ turistických zajímavostí celkem dost najít – majestátní Alpy, dechberoucí jeskyně, malebné centrum hlavního města, raftácká Soča apod. Zvláštnost Slovinska však je, že řada jeho pozoruhodných míst neleží ve velkých městech, centrech oblastí apod., ale svéráznou podobu země a příběhy jejích lidí tvoří právě drobnosti. Samotná masová turistika provozovaná jako civění do prastarých omšelých zdí, mačkání spouště fotoaparátu a odškrtnutí položek v itineráři nemá vlastně zase až tak daleko od gaučového cestování skrze televizní obrazovku. Teprve v poznávání maličkostí se otevírá cesta k poznání povahy země bez pozlátka a poznání člověka, který tu zemi obývá, spravuje a zušlechťuje. Kde hledat ve Slovinsku? Co třeba takhle:

Jen několik kilometrů vedle slavného a vychvalovaného (a dodávám, že právem) Bledu leží nevelká Radovljica s krásným halovým gotickým kostelem a hlavně unikátním muzeem, které je věnováno včelařství, tak typickému řemeslu pro celé Kraňsko, a nejvýznamnějšímu zdejšímu rodákovi Antonu Tomaži Linhartovi, autorovi mj. prvních obrozenských dějin Slovinska, který má přes otce také vazbu k českému prostředí. Včelařství je pro mě jedno ze vzácných řemesel, kde člověk pracuje na symbióze s přírodou a není v té roli, kdy si z ní pouze bere. A máte-li štěstí a natrefíte na slovinském venkově na ty malované včelíny (třeba na Muljavě), můžete si v nich listovat zajímavou kronikou venkovského života někdy před 100–150 lety. Co se za sto let dozví potomci o dnešní vesnici? A do čeho zapisujeme její dnešní příběhy?

Včelín na Muljavě

Jedné z nejvýznamnějších archeologických památek celého Slovinska dala vznik metropole Posávi Celje, ale nachází se až 12 km západně odsud v městečku Šempeter. Právě tudy vedla významná dopravní spojnice mezi antickou Emonou (dnešní Lublaní) a Celeií (Celje). Římané podél významných cest stavěli náhrobky svých zemřelých. Právě zde se pod nánosy říčního písku dochovaly nádherné bohatě zdobené mramorové náhrobky

významných měšťanů z Celeie z 2. a 3. stol. n. l. Dnes jde zřejmě o nejvýznamnější památku antickeho původu ve Slovinsku. Stačí tu jen odbočit na chvilku z dálnice a přenést se o 2000 let nazpátek. V příbězích reliéfů vás obklopí svět anticke mytologie i dojemné privátní příběhy zdejších římských rodin.

Kostanjevica na Krki

Pokud se naopak vydáte z Lublaně po dálnici na jih, po nějaké půlhodině jízdy se před vámi začnou zvedat úbočí Gorjanců. Na jejich úpatí leží malé městečko, položené na meandru řeky Krky, Kostanjevica na Krki. Krka mu dává kouzelný vzhled, ale taky ho nepříjemně ohrožuje při častých záplavách. Na okraji městečka leží někdejší klášter cisterciáků, který byl přebudován na Galerii Božidara Jakace, věnovanou nejen tomuto slavnému malíři, ale i řadě dalších moderních slovinských umělců, právě zejména Jakacovy generace (France a Tone Kraljové, Miha Maleš aj.). A ještě o kousek dál je jedna z mnoha slovinských jeskyní, Kostanjevická jeskyně.

Zámek v Dornavě

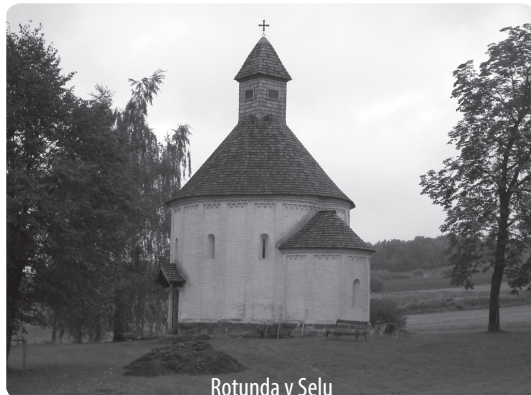
Také v okolí Ptuj se stojí za to zastavit se v několika vesničkách. Nedaleká Dornava je příkladem krásného barokního venkovského zámku s rozsáhlým parkem. Sdílí ale stejný osud řady podobných staveb. Po zestátnění po r. 1945 řada zdejších

hradů a zámků sloužila k nejrůznějším účelům od úřadů po ústavy či domovy důchodců apod., což některé více, některé méně zásadním způsobem poznamenalo. Některé z nich si po r. 1991 našly nové majitele, kteří je postupně rekonstruují, ať za státní či za soukromé peníze, ale často jde o proces velmi zdlouhavý. Navíc je mnohdy problém u těchto staveb najít šetrné a rozumné využití a jejich prostor oživit a otevřít lidem. K běžným turistickým prohlídkám se kvůli ztracenému nebo zničenému mobiliáři ne vždy hodí. Někdy jsou využívány jako sídla místních muzeí (Brežice, Kamnik aj.).

Skanzen ve Filovcích

Projízdet Ptujskou a Drávskou rovinou autem je trochu o nervy. Spousta silnic a silniček, jen rovina, orientační bod prakticky žádný, jen občas se ukáže kopec s Ptujským hradem nebo na obzoru modravá linie Halozí. Jedna vesnička jako druhá, ukazatel jen sem tam, aby se neřeklo, lány kukuřice a horké slunce. Když máte štěstí a ukáže se vám třeba cedule Zgornja Hajdina, zastavte se, zdejší zajímavostí je zajímavá svatyně pohanského boha Mithry ještě z římských dob. Když zabloudíte směrem na východ, přebloudíte pahorkatinu Slovenske gorice, můžete dobloudit až do okolí Murské Soboty. Tady stojí za to si malinko pobloumat. Nashromáždila se tady řada skvostů slovinské architektury od románské rotundy v Selu, přes románskou baziliku v Martjancích po Plečni-

Rotunda v Selu

Tonina hiša v istrijské obci sv. Peter

kův chrám v Bogojině, ale taky třeba miniskanzen s muzeem hrncířství ve Filovcích. Většina kostelů normálně přístupná není, ale stojí za to si přivstat a zajít sem na ranní bohoslužbu a jednou si architekturu užívat v tom kontextu, pro jaký byla vytvořena, ne pro blýskání turistova fotoaparátu, ale jako dům modlitby.

Slovinské moře taky není jen Koper, Piran a Portorož, ale své kouzlo mají i blízké vesničky s typickými istrijskými domy s nízkými střechami. Vesměs nevelké visky, které slouží spíše jako satelitní vesnice pro přímořská letoviska, jsou v posledních dvou desetiletích postupně ožívány novými restauracemi, penzionky, ale i muzei tradičních řemesel (muzeum výroby olivového oleje v obci Sveti Peter, Živi muzej v Krkavcích aj.). Anebo zajít do chládku hrastoveljského kostelíka s freskami Tance smrti.

Kostelík v Hrastovljah

A co teprve perla Krasu Štanjel, hornická Idrija, mondénní lázně Rogaška Slatina, klášter s barokní lékárnou v Olimje, poutní místa Sladka gora, Ptuj-ska gora, Svete gore, Brezje, Nova Štifta, Kostanjevica, Crngrob a další. Takových míst by byly ještě spousty. Se zajímavostmi přírodními, kulturními, etnografickými či jinými. Ze spousty z nich lze

vyčíst příběh země a jejích lidí, jejich společného putování pálivým kopřivištěm dějin. A asi lépe a pravdivěji než z načančaných turistických pamětihodností, které jsou někdy více, někdy méně okatou dojnou krávou místní ekonomiky. A věřte, že Slovinci se tohle už naučili.

Čím déle do Slovinska jezdím, tím víc se mi zdá, že ty nejhezčí věci se vám nedají jen tak zadarmo, ale je třeba za nimi vážit leckdy dlouhou, spleťtíou a komplikovanou cestu. Ale možná, že to platí obecně a nejen ve Slovinsku. A možná i pro přirozenou lenost člověka byla i pro Slovince samotné objevením knížka Františka Benharta, která byla posléze vydána i u nás v české verzi s názvem *Živý den u řeky*, která je právě o těch maličkostech a cestách za nimi.